

ÖLLÖS LÁSZLÓ

1.

A rendszerváltás óta eltelt két évtizedben nem pusztán átalakulásról, hanem inkább a kisebbségkutatás megalapozásáról beszélnek. A rendszerváltást követően intézmények sora alakul, mind Magyarországon, mind pedig a határokon túl. S persze jobbnál jobb írások is születnek úgy a magyar kisebbségek, mint a magyarországi nemzeti kisebbségek témakörében. A szakterminológia területén pedig megjelenik a nacionalizmuskutatás modern nyugati szakirodalmának fogalomrendszere, és persze vele együtt módszerei is. Mindez hozzájárult a kérdéskör szakmai vizsgálatának ideológiamentesítéséhez, mégha a kísértés nagy volt és az is maradt. A saját szakterületemen a morálfilozófia fogalmkörével igyekeztem kissé színesebbé tenni a képet, remélhetőleg másokat is ösztönözve. Tehát szerintem nem elsősorban fogalmak átlakulásáról, hanem megjelenéséről beszélhetünk.

2.

Mivel alkalmam nyílt filozófiát tanulni, mindenekelőtt a politikai filozófia szempontjainak a korábbinál pontosabb, rendszeresebb alkalmazása jelentette a legnagyobb változást számomra. Utána akartam nézni, vajon illeszthető-e a nacionalizmus jelensége a liberális demokrácia alapértékeihez, s ha igen, miként. Ezért igyekeztem megvizsgálni, lehet-e a nacionalizmusnak emberi jogi értelmezése. Ha ugyanis lehet, akkor a probléma normatív alapon oldható meg, mint ahogy az évszázados vallási ellentétekre is képes volt normaív megoldást kínálni a liberális demokrácia. Remélem, igyekeztem eredménnyel jár. Mindenesetre feltétlenül tovább szeretnék dolgozni a kérdésem.

A magyar alkotmány és a magyar kisebbségek viszonyának vizsgálatára az alkotmányos egyetértés felbomlásának szerencsétlen állapota ösztönzött. Mivel kisebbségi vagyok, a saját bőrömön is érzem ennek áldatlan következményeit.

3.

Szerintem többirányú változásról beszélhetünk. Megjelenik egy, a nemzeti szomszédokkal megbékélésre törekvő, az európai egységülést nemzeti jövőnek tartó felfogás. Továbbá ismét felbukkan a szomszédokkal folytatott folyamatos nemzeti harcot céljának tekintő

nemzetkép. Viszont a korábbiaktól eltérően ez a harc mindenekelőtt kommunikációs háború, hiszen a határokat a valóságban semmi sem veszélyezteti, ám felettébb alkalmas belpolitikai hatalmi célok elérésére. Ehhez pedig szükséges eszközök a magyar kisebbségek, akár mint legyőzendő ellenségek, s felmutatható veszélyforrások, akár mint megvédendő nemzetársak, akik miatt szükséges a teljes hatalmi egység. Ebben kellene elférnie a kisebbségek, esetünkben a határon túli magyarok nemzeti megmaradásának.

4.

Szerintem, az elkövetkező évek Európájában az európai egység és a nemzeti partikularizmus ütközésének kérdése lesz a legégetőbb. Európa nemzetállamai immár kicsik a globális versenyben. Ám az egységülésnek számos feltétele még gyenge gyökeret eresztett, illetve megfelelő részletességgel el sem lett gondolva. Ilyen például a közös európai identitás jellegének kérdése a kulturális és nyelvi sokszínűség megtartásával. Ezen a ponton látom jelentőségét a nemzeti identitás egyéni értékrendjének összekapcsolását az emberi jogok értékrendjével. Enélkül nem lehetséges a nemzeti kultúrájában sokféle, ám nemzeti méltóságában egyenértékű európai polgár eszméjének megszületése. Enélkül a bevándorlás okozta ellenségeskedés Európa fejlett országaiban is visszaszólíthatja a 20. század sötét árnyait. Ez pedig betetőzné a 20. században elkövetett hibákat. Nemcsak vezető szerepét veszítené el kontinensünk, mint az előző évszázadban, hanem alighanem a világ fejlett régiói közül is kiesne.

Posztkommunista világunkban még összetettebb a helyzet. A mi világunk a felemáság világa. A 19. század nemzetfelfogásai keverednek a 20. század fasiszta és kommunista (javarészt sztálinista) nemzetfelfogásaival. Napjaink nem egy cinikus politikusa használja hatalmi céljaira ezt a robbanékony vegyületet, tovább növelve a nemzeti agresszivitás társadalmi szerepét. S persze rontva az Európai Unió megújulási esélyeit. Szóval a közép-európai kis nemzetek nacionalizmusa különösen izgalmas jelenség, vizsgálata éppen összetettsége miatt ugyancsak érdekes.

5.

Első könyve a nemzeti jogok emberi jogi mivoltának/tartalmának feltárását célozta meg, a második a kisebbség és nyelv/anyaországának viszonyát elemzi magyar-magyar vonatkozásban. Sejthető, hogy a következő nagy téma

a megbékélés lesz. Ha igen, akkor ezzel kapcsolatban hogyan látja saját multikulturalizmus-felfogása változását, és melyek a legfőbb előfeltételei Ön szerint a szlovák-magyar megbékélésnek?

Valóban a magyarok és szomszédaik megbékélésének kérdéskörével szeretnék foglalkozni a következő időszakban. S mivel mindegyik kapcsolat részben más, ezen belül főképpen a magyar-szlovák megbékéléssel, hiszen helyzetemből adódóan ezt a viszonyt ismerem a legjobban. De nagyon szeretnék hozzájárulni mindegyik megbékélési folyamathoz, hiszen nemzeti kapcsolatrendszerünknek közös jegyei is vannak. Közben majd kiderül, milyen irányban változik meg a multikulturalizmussal kapcsolatos jelenlegi felfogásom. Természetesen minden vizsgálódás változtat rajta.